

СУЧАСНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У КОНТЕКСТ LLL-ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ

Інна Книш

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

З'ясовано, що перехідна стадія розвитку, на якій перебуває сучасна Україна, характеризується посиленням ролі неконтрольованих людьми сил і тенденцій, які спонукають їх до соціальних перетворень у всіх галузях, зокрема, в економічній (особливо менеджменті). Зазначено, що людина може сприймати себе як особистість (індивідуальність), уважати себе особистістю (індивідуальністю), коли в неї сформується / з'явиться відчуття відповідальності за свої вчинки. Саме ця якість необхідна керівникові для управлінської діяльності. Проаналізовано два погляди на сутність і процеси формування зазначеної якості: 1) розширення «широти навичок» (розробка інноваційних трансверсальних компетенцій управління) завдяки впровадженню *Lifelong Learning (LLL)*; 2) перетворення управлінської діяльності на суто технологічну (програмовану), коли виникає нове явище – інформаційний менеджмент, що йому притаманне безсуб'єктне пост/не/управління. Доведено, що провідними компетенціями сучасного менеджера є трансверсальні, які можуть формуватися завдяки трансформації нових цінностей у категорії менеджменту, зокрема, через LLL-освітню парадигму.

Ключові слова: трансверсальні компетенції, управління, суб'єктивність, індивідуалізоване суспільство, безсуб'єктне пост/не/управління, інформаційний менеджмент, LLL-освітня парадигма.

Кныш Инна. Современный менеджмент в контексте LLL-образовательной парадигмы.

Переходная стадия, в которой находится современная Украина характеризуется усилением роли неконтролируемых людьми сил и тенденций, которые стимулируют процессы социальных преобразований во всех отраслях, в том числе и экономической (особенно менеджменте). Отмечено, что человек может воспринимать себя личность (индивидуальность), считать себя личностью (индивидуальностью), когда в ней сформируются чувства ответственности за свои поступки. Именно это качество необходимо руководителю для управленческой деятельности. Проанализированы два подхода к сущности и процессам формирования этого качества: 1) расширение «широты навыков» (разработка инновационных трансверсальных компетенций управления), с помощью внедрения *Lifelong Learning (LLL)*; 2) трансформация управленческой деятельности в технологическую (пораммированную), когда возникает новое явление – информационный менеджмент, для которого характерно субъективное пост/не/управление. Доказано, что ведущими компетенциями современного менеджера являются трансверсальные, они могут формироваться благодаря трансформации новых ценностей в категории менеджмента, в том числе и через LLL-образовательную парадигму.

Ключевые слова: трансверсальные компетенции, управление, субъективность, индивидуализированное общество, безсуб'єктне пост/не/управление, інформаційний менеджмент, LLL-образовательная парадигма.

Knysh Inna. Modern management in the context of LLL-educational paradigm.

At the current stage of Ukraine's development and its transition from the industrial (society of producers and consumers) to the information society (society of services), there is no longer need in workers in the field of production, but there appeared a sufficient lack of specialists in the field of services. A new way of life is being formed, new habits, needs, interests, and values are appearing, that is, the very social person's environment is changing; there is an increase in the volume and amount of services/responsibilities that a person shifts onto others. It results in a person's changing and reorienting his/her basic skills and sub-skills; as Lyudmila Gorbunova states, a global movement forces education to move beyond the acquired knowledge and literacy skills.

The demand for high quality (with a decrease in quantity (reduction of workers)) has increased for all specialties, thus, new requirements have emerged: teamwork skills, reflexivity, responsibility for one's own choice, interaction skills, mobility, etc. These corresponding qualities are known as transversal competences, which, in our opinion, should be formed by the new paradigm of education. They also include: "critical thinking", "reflexive thinking", "rational and non-violent decision making", "communication skills" and "cooperation". Communicative, interpersonal, and intrapersonal skills suggest developing "teamwork skills", "collegiality", "compromise capacity", "empathy", "self-discipline", "self-esteem", "the ability to cope with crisis" and "management of emotions and stress".

A person realizes himself only in the process of activity (which also implies communication relations between people). In order to become a personality, moreover, a professional in one's field, it is not enough to be professionally conscious, it is necessary (especially for managers and marketers who constantly have to communicate with other people) to possess personal human qualities, such as conscience, confidence, dignity, honor, etc. Development of one's own subjectivity up to the level of conscience means a person's awareness of responsibility for one's own choice, which is one of the manager's significant features.

Thus, it has been proved that transversal competencies become essential features of the person, among which it is worth mentioning critical thinking, the ability of teamwork for the sake of the overall result, the ability to make non-violent managerial decisions, developed subjectivity, self-esteem, honor and dignity that are formed, in particular, due to LLL.

Key words: transversal competencies, management, subjectivity, individualized society, non-subject control, informational management, LLL-educational paradigm.

Сучасний глобалізований і суперечливий світ потребує змін не лише політичних, соціальних, освітніх, а й економічних. Вони, як зазначають

Галина Захарчин і Тетяна Склярчук, спричиняються, зокрема, до проблем менеджменту, і якщо ними нехтувати, то досягти прогресу в жодній із сфер

життєдіяльності суспільства неможливо [2, с. 121]. Україна нині перебуває на перехідній (від індустріальної до інформаційної) стадії свого розвитку. Упродовж цього періоду формується індивідуалізоване суспільство, тобто «глобалізація розуміється у подвійному сенсі: як об'єктивний процес збільшення взаємопов'язаності процесів, що відбуваються на нашій планеті, і як процес підпорядкування всіх народів одному центру, проведення політики в інтересах «золотого мільярда». Це, зокрема, позначається на посиленні ролі неконтрольованих людиною сил і тенденцій, унаслідок дії яких зростають невпевненість і невизначеність, поглиблюються дезорієнтованість, обмеженість і безпомічність, виникає бажання тікати від реальності та шукати прихисток у віртуальному світі, пригнічуються ті прояви людського духу, які в минулому надихали на соціальні перетворення.

Водночас деякі дослідники наголошують на виникненні інформаційного менеджменту як «нової ери в управлінні» – безсуб'єктного пост/не/управління, за якого, як виявляється, бракує не знань, а волі до виконання, до самоуправління [8, с. 198, 200]. Оскільки сучасні суспільні та виробничі процеси людиновимірні, вони не можуть бути безсуб'єктивними, тобто стосунки між людьми, зокрема і в економічній галузі, особливо щодо управлінських процесів, мають змінитися. Тому необхідно приділяти увагу формуванню суб'єкт-суб'єктних взаємин завдяки набуттю менеджерами трансверсальних компетенцій, які були сформульовані у 2004 р., засвоєнню ними «широти навичок».

Розпад СРСР, створення СНД привело до розриву існуючих зв'язків та переходу економіки на ринкові методи управління. Такою стала реальність інформаційного суспільства, який необхідні освічені кадри, що зможуть створити остаточний зсув від конвеєрного виробництва і постіндустріальної моделі роботи. Таким чином, зміни, які відбуваються на виробництвах, докорінним чином змінили і вектор розвитку суспільства (поява номад та неоплемен [6; 7]). Тому наразі відбуваються зміни у освітній галузі, при чому пріоритетними мають стати такі якості як творчий підхід, комунікабельність, критичне мислення та допитливість, а також трансформації нових цінностей, що має надати людині LLL-освіта.

Нині ми переживаємо й осмислюємо перехід від індустріального суспільства до інформаційного. Мануель Кастельс, стурбований певними аспектами технологічного розвитку, які пов'язані з Internet-ом, зазначає, що вони сприяли загальній фрагментації суспільства, поширенню «домашнього» способу життя, що зумовлено впровадженням подібних технологій, орієнтованих також на розваги та дозвілля. Це

загрожує втратою загальної культури, яку підтримували загальнонаціональні засоби масової інформації: «хоч медіа... тепер пов'язані між собою в глобальному масштабі, ми вже живемо не у світовому селі, а в окремих, кастомізованих котеджах, виробництво і дистрибуція яких локалізовані» [4, с. 341]. Як зауважує Мануель Кастельс, глобальна потужність мережі Internet пояснюється тим, що «більша частина комунікаційного процесу була і залишається у більшості своїй спонтанною, неорганізованою і диверсифікованою за цілями та членством» [4, с. 336]. При цьому Internet може сприяти створенню електронних спільнот, які більше пов'язують, ніж роз'єднують людей. Ідеї Мануеля Кастельса про те, що «Internet перетворився на електронну агору» [5, с. 165] і є передвісником «інтерактивного суспільства» [4, с. 339]. Залученість до мережі є передумовою повноцінної участі в житті сучасного суспільства і визначає право на громадянство в інформаційну добу. «Платнею за включення у систему (мережу. – І. К.) стане вимога щодо адаптування до її логіки, мови та «прохідного балу», а також кодування і декодування» [4, с. 353], і тут у пригоді стане розробка й впровадження нових маркетингових та управлінських схем. Мережеве суспільство з його опертям на миттєву комунікацію може майже блискавично зібрати інформацію з усієї земної кулі та передати її за допомогою гіпермедіа, які роблять «екскурси» в історію, не розглядаючи історичний факт в історичному контексті, залишаючи нас у «позачасовому ментальному ландшафті» [4, с. 430]. Як зазначає Мануель Кастельс, технології не зумовлюють розвиток суспільства, але ж і суспільство не визначає наперед курс технологічних змін, тому що до процесу наукових відкриттів, технологічних інновацій і супутніх соціальних змін долучається багато чинників, включаючи індивідуальну винахідливість і підприємницький дух, адже кінцевий результат залежить від їх складної взаємодії. Дилема технологічного детермінізму являє собою, ймовірно, неправдиву проблему, оскільки технологія є соціальним явищем, а суспільство не можна зрозуміти й описати, ігноруючи його технологічні інструменти. Щойно інформаційні технології розповсюдились і були засвоєні різними державами, культурами, організаціями з різними цілями, вони відразу засвідчили вибуховий розвиток у всіх видах прикладного використання, підживлюючи за рахунок зворотного зв'язку технологічні інновації, прискорюючи їх темпи, розширюючи зону технологічних змін і диверсифікуючи їх джерела [4, с. 28-29].

Дане новаторство як таке складається з трьох головних чинників: генерування нових знань у галузі науки, техніки й управління; наявність високоосвіченої самопрограмованої робочої сили, яка буде здатна використовувати нові знання для підвищення продуктивності праці; наявність підприємців, які будуть спроможні та матимуть бажання ризикувати, тобто перетворювати бізнес-проекти на реальні справи [5, с. 128]. Усі зазначені чинники спираються на менеджмент, який не може не враховувати суб'єктність, індивідуальність кожного й одночасно пов'язаність усіх з усіма.

Науковець Володимир Аршинов зауважує, що сучасний світ і цілісний, і складний, а отже, життя в ньому – це джерело інновацій, фрустрацій (наприклад, соціальні проблеми) [3, с. 165]. На сучасному етапі розвитку України, коли відбувається її перехід від індустріального (суспільства виробників і споживачів) до інформаційного суспільства (суспільства послуг), уже не так потрібні працівники, зайняті на виробництві, – наразі гостро відчувається брак фахівців у галузі послуг. Так формується новий спосіб життя, з'являються нові звички, потреби, інтереси, цінності, тобто змінюється саме соціальне середовище людини. Збільшується обсяг і кількість послуг / обов'язків (догляд за тваринами, виховання дітей, ремонт помешкання, автівки, побутової техніки тощо), які вона перекладає на плечі інших. Як наслідок, людина змінює та переорієнтовує свої базові навички й уміння, тобто, за слухними міркуваннями Людмили Горбунової, відбувається глобальний рух, що змушує освітню галузь перетинати межі набутих знань і навичок грамотності (характерних для економічного дискурсу 1960-х років) [1, с. 378], що в цих межах раніше формувалося «напівзнайство».

Наразі постала потреба зміни пріоритетів освітньої галузі – підготовки фахівця, коло знань якого не буде обмежене лише раз і назавжди заданими та даними вузькопрофільними дисциплінами, а працівника, здатного сприймати зміни, впливати на них, а також змінювати самого себе, тобто набувати нових навичок і вмій, навчатись упродовж усього життя.

Сучасний світ переживає «революцію менеджерів», тому в науковому економічному дискурсі співіснують дві парадигми: одні дослідники песимістично наголошують на втраті суб'єктивності у виробничому процесі (Володимир Кутирьов та інші), решта – оптимістично обстоюють важливість розробки й упровадження трансверсальних компетенцій (Людмила Горбунова та інші). Ми ж наголошуємо на необхідності їх упровадження у менеджмент і маркетинг з метою розширення меж суб'єкт-

суб'єктних стосунків і відповідної оптимізації управлінської діяльності. Розглянемо ці дві протилежні концепції більш докладно.

Як констатує Володимир Кутирьов [8, с. 196], історія управління в сучасному світі рухається до втрати суб'єктивного характеру. Безпосередня залученість до виробничого процесу – прикметна риса менеджерів у традиційних, доіндустріальних суспільствах. Це було вольове, харизматичне управління. Натомість зараз, особливо в інформаційних суспільствах, відбувається пошук раціональної схеми праці, оптимізація взаємодії фінансових і матеріально-енергетичних потоків. Власне сучасний менеджер не зобов'язаний знати як саме виробництво, так і зайнятих у виробничому процесі людей. Маючи лише приблизне уявлення про них, він «керує» контурами різноманітних господарських зв'язків. Визначальними особистісними якостями менеджера мають бути інтелект, уміння прораховувати ситуацію, а на вищому рівні – не стільки розпоряджатися, скільки домовлятися. Вочевидь, що ідеалом управління за сучасних умов, на переконання Володимира Кутирьова, є його відсутність. Про це свідчить і сучасне визначення менеджменту: «менеджер – це фахівець із управління, який розробляє плани, визначає, *що і коли* робити, як і хто виконуватиме намічене, *розробляє робочі процедури* (технології) щодо всіх стадій управлінського циклу, здійснює контроль» [10, с. 7]. У даному визначенні не припускається ні вольова, ні будь-яка інша спонукальна активність, а також не передбачається врахування особливостей виконавця. Це нагадує низку обов'язків фахівця з укладання інструкцій і створення діяльнісних схем. Управлінська взаємодія редукується до суто технологічної, перетворюючись на програмування: ручне → комп'ютерне → машинне. Виникає «інформаційний менеджмент» як «нова ера в управлінні» – безсуб'єктне пост/не/управління [8, с. 198].

Якщо в недавньому минулому працівник міг опанувати певним набором прийомів «раз і назавжди», то в інформаційному суспільстві він має бути постійно готовим до набуття нових навичок по мірі впровадження нових (або програмованих) технологій. Така необхідність «широти навичок» [11] означає, що людина має навчатись і перенавчатись постійно, впродовж усього життя, що, власне, і відповідає концепції LLL-освіти. «От чому про людину можна говорити як про своєрідний орган самопізнання природи; її пізнання безпосередньо й опосередковано впливає не тільки на процес глобального перетворення навколишнього світу, але й на багатовіковий процес самовідтворення людства у світі» [9, с. 62].

Отже, картина не така вже й похмура. Кількісно і якісно змінюються економічна, маркетингова й управлінська системи; зростає попит на якісні (на тлі зменшення кількісних (скорочення працівників)) показники для всіх спеціальностей; постають нові вимоги: вміння працювати у команді, рефлексивність, відповідальність за власний вибір, комунікабельність, мобільність тощо. Відповідні якості і є трансверсальними компетенціями, що їх, на нашу думку, має формувати нова освітня парадигма. До них також належать: «критичне мислення», «рефлексивне мислення», «обґрунтоване і ненасильницьке прийняття рішень», «комунікативні навички», «співробітництво». Серед комунікативних, інтер- та інтраперсональних навичок мають домінувати «робота у команді», «колегіальність», «здатність до компромісу», «емпатія», «самодисципліна», «самоповага», «вміння долати кризу», «управління емоціями та стресом». З огляду на необхідність набуття глобального громадянства варто формувати такі навички та компетенції, як-от: «глобальна обізнаність», «толерантність», «повага до навколишнього середовища», «повага до різноманітності», «інтеркультурне розуміння», «здатність залагоджувати конфлікти», «відкритість», «громадянська і політична участь» [1, с. 376-377].

Таким чином, ми бачимо, що у глобалізованому світі самої здатності щось виробляти вже замало, головним чинником стає здатність до самооцінки та роботи на успіх кампанії, колективу, проекту тощо. Вочевидь, відбувається зсув у бік збільшення ваги тих галузей, які Лестер Туроу (Lester Thurow) називає «мозковими» [13], – біотехнологій, засобів масової комунікації та комп'ютерного програмування, когнітивних технологій, тому що вони є єдиною надійною ставкою в глобальній економіці. Дешева робоча сила, якої у світі багато, без цих галузей не в змозі виробляти нову складну продукцію, причому ця продукція може коштувати дешевше, ніж зараз: оскільки товар уже розроблений, то вартість його виробництва мінімалізується.

Як наслідок, пріоритетними стають професії, пов'язані з оперуванням і управлінням, перш за все, маркетинг і менеджмент. Фахівці в цих галузях завдяки глобальним мережам, креативним навичкам, фінансовій проникливості й ефективній рекламі здатні забезпечити додаткову вартість продуктів і послуг. Представники зазначених інформаційних професій працюють у світі постійних змін, і головна їх риса – гнучкість, можливість адаптувати свої здібності до незліченних нових ситуацій. Інформаційний працівник завдяки LLL-освіті завжди має здатність сам себе тестувати, він уважний до новітніх течій у своїй галузі, пильно стежить за

коливаннями ринку, зміною суспільних настроїв і може вдосконалювати продукт. Сучасний маркетолог або менеджер не бажає обіймати постійну посаду в солідній корпоративній бюрократії, а воліє переходити від проекту до проекту, укладаючи короткотермінові консалтингові контракти та постійно поповнюючи свої знання для ефективного розв'язання актуальних завдань. Свою кар'єру, свій «портфоліо» він створює сам, а не приймає з рук корпоративної бюрократії [12]. Але власне знання і механізм їх передачі через LLL-освіту ще не гарантують безпечного існування у цьому світі та не забезпечують надійного підґрунтя особистісного і соціального зростання людини.

Завдяки набуттю економістами «широти навичок» мають змінитися стосунки між людьми, зокрема й у економічній галузі. Йдеться про тенденцію до суб'єкт-суб'єктних інтеграцій трансверсальних компетенцій в освіту, що їх вможливує впровадження LLL-освіти впродовж усього життя. І тут варто звернути увагу на такі процеси: робота набуває виразних ознак віртуальності; збільшується чисельність користувачів соціальних мереж, що зумовлює, з одного боку, розширення поверхневих зв'язків і контактів, з іншого – посилення не особистісних начал, а індивідності, окремішності, ізольованості. Вочевидь, людина відчуває бажання не просто мати, а мати швидко і легко, не докладаючи зусиль, без зайвих хвилювань та обтяжливих наслідків. І це на тлі прямої, доволі агресивної й адресної маркетингової кампанії, скерованої на швидке отримання задоволення (від їжі, напоїв, одягу, сексу тощо) тут і зараз. До того ж кількісно та якісно змінились економіка і системи маркетингу та менеджменту. Зріс попит на якісні (на тлі зменшення кількісних) показники всіх спеціальностей, а також постали додаткові вимоги: командний стиль, комунікабельність, мобільність, потреба до набуття знань тощо. У цьому процесі важливу місію покликана виконати нова освітня парадигма – Lifelong Learning, оскільки визначальними рисами особистості стають трансверсальні компетенції, а саме: критичне мислення, вміння працювати у команді на загальний результат, здатність до прийняття ненасильницьких управлінських рішень, розвинені суб'єктивність, честь і гідність.

Отже, на основі порівняння двох підходів (безсуб'єктного пост/не/управління та постнекласичної парадигми суб'єкт-суб'єктних відносин) показана актуальність впровадження Lifelong Learning та формування трансверсальних компетенцій майбутнього менеджера як підґрунтя особистісного становлення керівника, здатного приймати рішення та нести відповідальність за свої вчинки.

Список використаних джерел

1. Горбунова Л.С. Філософія трансформативної освіти для дорослих: університетські стратегії і практики: монографія / Л.С. Горбунова. – Суми : Університетська книга, 2015. – 710 с.
2. Захарчин Г.М. Трансформація нових цінностей у категорії менеджменту / Г.М. Захарчин // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2017. № 2. – С. 121–128.
3. Инновационная сложность. Парадигма сложности в перспективе философской стратегии Жюль Делёза. Материалы «круглого стола» // Философия науки и техники. – 2016. – Т. 21, № 2. – С. 149–181.
4. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / М. Кастельс; пер. с англ. О.И. Шкаратана. – М. : ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
5. Кастельс М. Галактика Интернет: размышления об Интернете, бизнесе и обществе / М. Кастельс; пер. с англ. А. Матвеева; В. Харитонов (ред.). – Екатеринбург : У-Фактория (при участии изд-ва Гуманитарного ун-та), 2004. – 328 с.
6. Книш І.В. Номадизм і седентаризм у сучасному гуманітарному дискурсі / І.В. Книш // Science and education: collection of scientific articles. – Nürnberg, 2017. – С. 379–383.
7. Книш І.В. Циркумцеліони (передваганти) як атрибутивне явище культури номад / І.В. Книш // Science and innovation: collection of scientific articles. – Montreal, 2018. – С. 245–250.
8. Кутырев В.А. Бытие или ничто / В.А. Кутырев. – С.Пб. : Изд-во Алетейя, 2009. – 496 с.
9. Лукьянец В.С. Гуманитарная революция / В.С. Лукьянец, О.Н. Соболев // Практична філософія. – 2004. – № 3. – С. 61–77.
10. Психология менеджмента: учеб. для вузов / Г.С. Никифорова (ред.). – [2-е изд., доп. и перераб.]. – С.Пб. : Питер, 2004. – 639 с.
11. Block F. Postindustrial Possibilities: A Critique of Economic Discourse / F. Block. – Berkley: University of California Press, 1990. – 619 p.
12. Handy C. The Age of Unreason / C. Handy. – London : Arrow Books, 1990. – 288 p.
13. Thurow L. The Future of Capitalism: How Today's Economic Forces Shape Tomorrow's World / L. Thurow. – New York : Penguin Books, 1996. – 384 p.

Відомості про автора:

Книш Інна Василівна

knysh_sumy@ua.fm

Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова,
вул. Пирогова, 9, м. Київ, Україна

doi: <http://dx.doi.org/10.7905/vers.v0i10.2406>

Надійшла до редакції: 20.09.2017 р.

Прийнята до друку: 20.10.2017 р.

Рецензент:

доктор філософських наук,
професор Олексенко Р.І.

References

1. Gorbunova L.S. Filosofija transformativnoï osviti dlâ doroslih: unïversitets'ki strategii i praktiki: monografiâ / L.S. Gorbunova. – Sumi : Unïversitets'ka kniga, 2015. – 710 s.
2. Zaharçin G.M. Transformaciâ novih cinnostej u kategoriï menedžmentu / G.M. Zaharçin // Marketing i menedžment innovacij. – 2017. # 2. – S. 121–128.
3. Innovacionnaâ složnost'. Paradigma složnosti v perspektive filosofskoj strategii Žilâ Delëza. Materialy «kruglogo stola» // Filosofija nauki i tehniki. – 2016. – T. 21, # 2. – S. 149–181.
4. Kastel's M. Informacionnaâ èpoha: èkonomika, obšestvo i kul'tura / M. Kastel's; per. s angl. O.I. Škaratana. – M. : GU VŠÈ, 2000. – 608 s.
5. Kastel's M. Galaktika Internet: razmyšleniâ ob Internete, biznese i obšestve / M. Kastel's; per. s angl. A. Matveeva; V. Haritonova (red.). – Ekaterinburg : U-Faktoriâ (pri učastii izd-va Gumanitarnogo un-ta), 2004. – 328 s.
6. Kniš Ī.V. Nomadizm i sedentarizm u sučasnomu gumanitarnomu diskursi / Ī.V. Kniš // Science and education: collection of scientific articles. – Nürnberg, 2017. – S. 379–383.
7. Kniš Ī.V. Cirkumcellioni (peredvaganti) âk atributivne âviše kul'turi nomad / Ī.V. Kniš // Science and innovation: collection of scientific articles. – Montreal, 2018. – S. 245–250.
8. Kutyrev V.A. Bytie ili niçto / V.A. Kutyrev. – S.Pb. : Izd-vo Aletejâ, 2009. – 496 s.
9. Luk'ânc V.S. Gumanitarnaâ revolûciâ / V.S. Luk'ânc, O.N. Sobol' // Praktična filosofijâ. – 2004. – # 3. – S. 61–77.
10. Psihologijâ menedžmenta: učeb. dlâ vuzov / G.S. Nikiforova (red.). – [2-e izd., dop. i pererab.]. – S.Pb. : Piter, 2004. – 639 s.
11. Block F. Postindustrial Possibilities: A Critique of Economic Discourse / F. Block. – Berkley: University of California Press, 1990. – 619 p.
12. Handy C. The Age of Unreason / C. Handy. – London : Arrow Books, 1990. – 288 p.
13. Thurow L. The Future of Capitalism: How Today's Economic Forces Shape Tomorrow's World / L. Thurow. – New York : Penguin Books, 1996. – 384 p.

Information about the author:

Knysh Inna Vasylivna

knysh_sumy@ua.fm

National Pedagogical Dragomanov University,
9 Pyrohova St., Kyiv, Kyiv region 01601,
Ukraine

doi: <http://dx.doi.org/10.7905/vers.v0i10.2406>

Received at the editors' office: 20.09.2017.

Accepted for publishing: 20.10.2017.

Reviewer:

Doctor of Philosophical Sciences,
Professor Oleksenko R.I.